

عنوان:

تحلیل زمینه های مشارکت کشاورزان در شبکه آبیاری و زهکشی شهرستان
جیرفت

نویسنده گان:

امید شریفی (مربی دانشکده کشاورزی جیرفت، دانشگاه شهید باهنر کرمان)
سعید غلامرضایی (استادیار دانشکده کشاورزی دانشگاه لرستان)

آدرس : جیرفت - کیلومتر ۸ جاده بندرعباس - دانشکده کشاورزی جیرفت (وابسته به دانشگاه شهید
باهنر کرمان)

تلفن : +۹۱۳۳۴۸۵۸۲۰

Email:sharifi_o@yahoo.com

چکیده

تحقیق حاضر با هدف بررسی عوامل موثر بر مشارکت کشاورزان در شبکه آبیاری و زهکشی اراضی زیر سد جیرفت صورت گرفت پژوهش حاضر از لحاظ هدف پژوهش، پژوهشی کاربردی، از لحاظ درجه کنترل و نظارت از نوع میدانی، از نظر روش پژوهش، روش همبستگی می باشد. جامعه آماری کشاورزان روستاهای استفاده کننده از شبکه آبیاری و زهکشی اراضی زیر سد جیرفت می باشد. تعداد روستاهای فوق ۴۶ روستا و حجم نمونه ۱۸۰ نفر می باشد. ابزار اندازه گیری پژوهش، پرسشنامه می باشد. به منظور سنجش روایی یا قابلیت اعتبار از نظرات کارشناسان امور مشارکت و توسعه روستایی و محققین استفاده شد و برای سنجش پایایی و قابلیت اعتماد از آلفای کرونباخ استفاده گردید در ۲۰ پرسشنامه که در ابتدای کار به صورت آزمون مقدماتی انجام شد مقدار آلفای کرونباخ ۰/۹۲+ بدست آمد که برای پژوهش قابل قبول می باشد. یافته های تحقیق بیانگر آن است میزان مشارکت روستاییان در زمینه های مختلف بدین صورت است که در زمینه مالی "بسیار کم" در مورد تامین نیروی انسانی جهت بازسازی زیر ساخت ها در حد "متوسط" و در زمینه تصمیم گیری و برنامه ریزی نیز "متوسط" بوده است بر اساس نتایج بدست آمده پیشنهادات مقتضی ارائه گردیده است

کلمات کلیدی: منابع آب، مشارکت، کشاورز، جیرفت

بهره وری آب کشاورزی یکی از مهمترین موضوعاتیست که در سال های اخیر در مجامع علمی مرتبط با آب و آبیاری مورد توجه جدی قرار گرفته است. عصاره اصلی و ساختار بنیادی مفهوم بهره وری آب کشاورزی استفاده صحیح از آب به همراه افزایش تولید محصولات کشاورزی است. محدودیت منابع آب شیرین در بسیاری از کشورها به صورت یک معضل جدی درآمده است به طوری که این محدودیت توانسته رشد این کشورها را تحت شعاع خود قرار دهد. منطقه خاورمیانه از جمله مناطقی می باشد که به شدت با مشکل محدودیت منابع آب شیرین مواجه می باشد.

براساس مطالعات انجام شده توسط موسسه بین المللی مدیریت آب، در سال 1950، تعداد 12 کشور با جمعیتی حدود 20 میلیون نفر با کمبود آب مواجه بوده اند. این رقم در سال 1990، به 26 کشور با جمعیت 300 میلیون نفر رسیده و پیش بینی می شود در سال 2050 تعداد 65 کشور جهان با جمعیتی بالغ بر 7 میلیارد نفر با کمبود آب مواجه شوند.

به استناد مطالعات طرح جامع آب کشور، منابع آب تجدید پذیر کل کشور به 130 میلیارد متر مکعب بالغ می گردد. مطالعات و بررسی ها نشان می دهد که در حال حاضر از کل منابع آب تجدیدشونده کشور حدود 89/5 میلیارد متر مکعب جهت مصارف بخش های کشاورزی، صنعت و معدن و خانگی برداشت می شود. رشد سریع جمعیت مهمترین عامل کاهش سرانه آب تجدیدشونده کشور در طول هشتاد سال گذشته بوده است

در این میان به واسطه موقعیت خاص اقلیمی کشور و پراکنش نامناسب زمانی و مکانی بارندگی، کشت آبی محور اصلی در تولید مواد غذایی می باشد. با وجود وسعت تقریباً یکسان کشت دیم و آبی کشور، بیشتر تولید از بخش فاریاب حاصل می شود. بطوریکه در طول 5 سال گذشته تقریباً همواره نزدیک به 90 درصد کل تولید محصولات کشاورزی ایران از کشت های آبی حاصل شده است کشورهایی که در ناحیه خشک و نیمه خشک دنیا قرار دارند و یا از کمبود آب رنج می برند می بایست راهبرد خاصی در جهت استفاده صحیح و مطلوب از آب بعمل آورند. برخی از این کشورها توانسته اند که با برنامه ریزی صحیح، افزایش در راندمان های آبیاری و افزایش عملکرد در واحد سطح، تا حدود زیادی بر مشکلات کمبود آب و مواد غذایی فایق آیند. خشکسالی سالیان اخیر خسارات جبران ناپذیری بر کل مناطق کشور علی الخصوص مناطق کوهستانی که منبع تامین آب کشاورزی، رودخانه ها، چشمه ها و قنوات بوده وارد ساخته است. کاهش شدید آبدی این منابع به میزان 70 تا 100 درصد و چاههای عمیق و نیمه عمیق بعضاً تا 40 درصد سبب نابودی هزارها هکتار باغ درختان شمر که حاصل زحمات چندین ساله کشاورزان می باشد و بلااستفاده رها شدن هزاران هکتار از اراضی حاصلخیز شده است. این امر فقر و درماندگی و مهاجرت را در بسیاری از مناطق را به همراه داشته است و خواهد داشت و یا کاهش شدید درآمد کشاورزان را سبب شده و آنها را به سوی فقر و درماندگی کشانده و به فعالیتهای کاذب و غیرمتعارف سوق داده است از جمله مشکلاتی که در شبکه های آبیاری می توان ذکر کرد عبارتند از:

نظام آبیاری و بهره برداری از آب کشاورزی در شبکه های مدرن، به رغم ساماندهی گسترده و سلسله مراتب کنترل سیستم و کوششهایی که انجام شده است در حد لازم و انتظار سامان نیافته و زمینه جلب مشارکت بهره برداری در خدمات مربوط که از اهمیت تعیین کننده ای برخوردار است فراهم نشده است

زحمات و کوشش مدیران و کارشناسان بخش آب بیش از ۹۰ درصد متوجه خدمات سخت افزاری و توسعه تاسیسات و سامانه های آبی است تا جاییکه برای پرداختن به خدمات نرم افزاری، مسائل اجتماعی مرتبط و نظام مناسب بهره برداری از منابع آب فرصت کافی در اختیار نبوده است

کورت لوین دانشمند برجسته آلمانی طی تحقیقاتی دریافت که هر گاه مردم در کارگردانی کارها مشارکت داده شوند مقاومت و ایستادگی آنها در برابر تغییر و نوآوری کاهش می یابد «لی پرستون» و جیمز بست مشارکت را سومین انقلاب مدیریت خوانده اند گروه دیگری از پژوهشگران نشان داده اند که طرحهای توأم با مشارکت نسبت به طرحهای از پیش طراحی شده به موفقیت بیشتری دست یافته اند گران (۱۹۸۲) و کورتن (۱۹۸۸) معتقدند که جامعه ایده آل جامعه ای است که بتواند طرح های توسعه اقتصادی و اجتماعی اش را بر مبنای مشارکت مردمی بنانهند (کوهن، ۱۹۹۷) (۱۸۲) معتقد است که مشارکت مردمی در بهبود زندگی طبقات پایین جامعه موثر است. هم اکنون واژه مشارکت کشاورزان به طور فزاینده ای در قلمرو تحقیقات و توسعه کشاورزی استفاده می شود. تاکید بر مشارکت کشاورزان به خاطر فهم این مطلب بود که رهیافتهای اخیر تحقیقات درون مزرعه ای اهمیت نقش کشاورزان را تشخیص می دادند ولی توان به کارگیری موثر مهارتها و تجارب کشاورزان در فرایند تحقیق را نداشتند (Chandron, 1997): نتایج بررسیها و مطالعات کارشناسان کشورهای مختلف نشان میدهد که توسعه فیزیکی شبکه های آبیاری و حتی مدیریت این شبکه ها بدون توجه به نقش بهره برداران محلی، تصمیم گیری ها و سیاست ها را با ناکامی مواجه خواهد کرد و در دراز مدت آثار و تبعات منفی زیادی را بر جای خواهد گذاشت. به طور کلی، مدیریت آبیاری و زهکشی از سه طریق بخش عمومی یا دولتی، بخش خصوصی و سازمان بهره بران آب صورت می پذیرد. مدیریت از طریق سازمان بهره بران آب در حال حاضر، در جهان به جریان اصلی مدیریت آبیاری تبدیل گردیده است، زیرا مدیریت بخش دولتی ناکارا و باری بر دوش دولت است و مدیریت بخش خصوصی با ساختار مدیریت آبیاری که در بر گیرنده تعداد زیادی از کشاورزان کوچک است، تناسب ندارد. از طرف دیگر مدیریت آبیاری مشارکتی، که بر مدیریت آبیاری وز هکشی از طریق سازمان بهره بران آب مبتنی است، بر این موضوع تاکید دارد که استفاده کنندگان آب (آب بران) در تمامی مراحل و همه سطوح مدیریت آب نقش پرداز باشند. از این رو از اواخر دهه ۱۹۸۰ موضوع واگذاری مدیریت شبکه های آبیاری به آب بران در سطح جهانی به طور فزاینده ای مورد توجه قرار گرفته است، تا آنجا که این موضوع در بیشتر کشورهای آسیا، آفریقا و آمریکای لاتین به یک سیاست ملی تبدیل شده است. (IIMI, 1993a; IIMI, 1993b . world bank, 1996) موسسه بین المللی مدیریت آبیاری فرایند انتقال مدیریت شبکه های آبیاری و زهکشی از بخش دولتی به آب بران را در کشورهای نیجریه، کلمبیا، سودان، ژاپن و سری لانکا مورد مطالعه قرار داده است نتایج بیانگر موفقیت کشورهای نیجریه، کلمبیا، ژاپن و سری لانکا در این فرایند است. بعنوان نمونه، در کلمبیا مسئله انتقال مدیریت از بخش دولتی به آب بران همیشه بعنوان یک سیاست روشن و لازم الاجرا مطرح بوده و برای همه افراد قطعی و حتمی تلقی شده است در نتیجه، عمل انتقال مدیریت در این کشور بر اساس مطالعات کافی، کاملا تدریجی، بدون عجله و با موفقیت صورت پذیرفته است. اما در کشور سودان، این فرایند به دلیل عدم مطالعه کافی و با مسامحه کاری با موفقیت همراه نبوده است. (IIMI, 1993a, 1993b)

در بسیاری از موارد حضور جامعه روستایی در مدیریت منابع آب و خاک، بدلائیل مختلف یا از ابتدا وجود نداشته و یا با تشخیص و اقدامی یک سویه توسط بخش دولتی، کشاورزان از صحنه مدیریت به حاشیه رانده شده اند لیکن پس از درک زیانهای عدیده ناشی از عدم حضور بهره برداران در مدیریت منابع از

سوی دولت ها ، در سال های دهه ۱۹۸۰ در سیستم های دارای مدیریت دولتی از طریق برنامه های ابتکاری و نوگرایانه سعی شد مشارکت سازمان یافته در میان کشاورزان در جهت حضور تدریجی در مدیریت منابع ترویج داده شود (حیدریان، ۱۳۸۲)

مشارکت در افزایش رضایت کشاورزان از سازمان آب تاثیر دارد و مشارکت افزایش مشروعیت سازمان آب در بین کشاورزان آب را به دنبال دارد

در چند دهه اخیر، مدیریت آب توسط دولت به گونه ای بوده است که در بیشتر مواقع بر توسعه منابع آبی تاکید شده ولی به ایجاد و توسعه شبکه های آبیاری توجه چندانی نشده است. علاوه بر این ، در زمین های تحت پوشش شبکه های آبیاری، موضوع مدیریت بهره برداری، نگهداری شبکه ها و امکان مشارکت کشاورزان عنایت لازم صورت نگرفته است. در نتیجه، عملکرد شبکه های آبیاری از نظر کارایی و بهره دهی، بسیار کمتر از میزان پیش بینی شده در برنامه ریزی ها و مطالعات توجیهی طرح ها بوده است؛ به طوری که راندمان آب به حدود ۲۵ تا ۳۰ درصد کاهش یافته و سرمایه گذاری در توسعه منابع آبی با کاهش بازده روبرو بوده است (نجفی ، ۱۳۷۸ و سیاهی ، ۱۳۷۸)

به عقیده صاحب نظران، روستاییان دلایل متعدد و بعضاً "قانع کننده ای برای مشارکت اندک یا عدم مشارکتشان در برنامه ریزی، اجرا و ارزیابی پروژه های کشاورزی و منابع طبیعی دارند. نباید همواره روستاییان را در این زمینه مقصر دانست زیرا بسیاری از موانع مشارکت به طور مستقیم یا غیر مستقیم به دولت، سازمان های مجری و عاملان اجرایی این سازمان ها مربوط می شود. بر این اساس، ضروری است موانع موجود بر سر راه مشارکت روستاییان و درجه اهمیت هر کدام از این موانع برای مناطق مختلف کشور از طریق پژوهش های میدانی مشخص شود و نتایج این پژوهش ها به منظور اتخاذ راهبردهای مناسب در دسترس مسئولین ذیربط قرار گیرد. (امیری اردکانی و زمانی، ۱۳۷۷) با توجه به سیاست کلی نظام جمهوری اسلامی ایران مبنی بر استفاده از مشارکت مردمی در کلیه امور و با در نظر گرفتن اینکه در شبکه های آبیاری وز هکشی کشاورزان به عنوان مصرف کنندگان آب یکی از عوامل اصلی محسوب می شوند.

یکی از عوامل شکست سیاستهای جاری در زمینه آب و آبیاری اتکای بیش از اندازه به دولت ها و سیستم حکومتی برای تامین، تصفیه و توزیع آب می باشد که در نتیجه ارائه خدمات آب بیش از حد در دست دولت ها متمرکز شده و مشارکت مردم و یا بخش خصوصی در اینگونه موارد بسیار اندک و ناچیز است. در همین راستا علاقه و تمایل برای انتقال مدیریت نظام آبیاری از تشکیلات دولتی به بخش خصوصی بی وقفه در سراسر جهان قوت می گیرد تا بدانجا که در بیشتر کشورها این موضوع به یک سیاست ملی تبدیل شده است و نتیجه اینکه مشارکت بیشتر مردم باعث ایجاد حس مالکیت و تعلق ترغیب و همیاری و تشریک مساعی، بهبود امر بهره برداری و نگهداری از تاسیسات و ارتقای مساوات و برابری، پرورش و ساختن ظرفیت های محلی، افزایش شفافیت، کاهش ابهامات، بهبود حسابرسی و رسیدگی و کنترل و نظارت و بالاخره افزایش کارایی میشود.

این یک امر بدیهی است که مردم در هیچ کجای دنیا تمایل به پرداخت هزینه هایی که خود نظارتی بر انجام آن ندارند نشان نمی دهند. اگر قرار است پروژه و برنامه ای برای مردم اجرا شود و اگر نظر موافق یا مشارکت آنها در تصمیم گیری اجرا و تامین منابع مالی و انسانی برنامه ها ضروری می نماید ناگزیر می بایست شرایط عمومی جامعه و نیازها و خواسته ها و نظرات آنها دقیقاً بررسی و مورد شناسایی قرار گیرد.

متأسفانه تاکنون هر جا که پروژه توسعه آبیاری اجرا شده و تاسیساتی برای تامین و توزیع آب احداث گردیده است تشکیلات مدیریت نیز بصورت یک سازمان جدیدو با حذف سازمانهای سنتی جایگزین آن

شده و با اتکا به منابع مالی و اقتدار دولتی عمدتاً قائم به رای مستقل از مشارکت بهره برداران در تصمیم‌گیریها و برنامه‌ریزیها عمل کرده و کلیه مسئولیتها را خود بر عهده گرفته است نتیجه چنین سیاستهایی این شده است که بهره‌برداران هرچند مطیع تصمیم‌گیریها و برنامه‌ریزیهای تشکیلاتی مدیریتی بوده‌اند لیکن بدون اینکه نسبت به پروژه و تاسیسات و مدیریت آن احساس تعلق لازم را داشته باشند پیوسته مطالبه‌کننده خدمات و نهادها و بویژه آب بوده‌اند. در این زمینه شهرستان جیرفت از لحاظ مدیریت و بهره‌وری آب از اهمیت زیادی برخوردار می‌باشد. منطقه جیرفت به واسطه ویژگیهایی چون تنوع اقلیمی، تنوع و گستره تولیدی محصولات کشاورزی و از همه مهمتر منطقه دارای بحران خشکسالی، حائز اهمیت می‌باشد. لذا با توجه به اهمیت مشارکت مردمی در افزایش بهره‌وری منابع آب تحقیق حاضر با هدف بررسی زمینه‌های موثر در مشارکت کشاورزان منطقه در شبکه آبیاری و زهکشی منطقه جیرفت انجام گرفته است.

روش پژوهش

پژوهش حاضر از لحاظ هدف، پژوهشی کاربردی، از لحاظ درجه کنترل و نظارت از نوع میدانی و از نظر روش پژوهش، روش همبستگی می‌باشد. جامعه آماری پژوهش حاضر کلیه کشاورزان شهرستان جیرفت که اراضی آنها در پایین دست شبکه آبیاری زیر سد جیرفت قرار دارد به تعداد ۳۴۲۲ نفر در ۴۶ روستا می‌باشد. حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران ۱۵۶ نفر بدست آمد که برای افزایش اطمینان و صحت و دقت حجم نمونه به ۱۸۰ نمونه افزایش یافته است. در این پژوهش با توجه به اینکه متغیر وابسته مشارکت در شبکه آبیاری و زهکشی می‌باشد از هر روستا متناسب با حجم جامعه (کشاورزان) نمونه‌های موردنظر انتخاب گردید. ابزار اندازه‌گیری پژوهش، پرسشنامه می‌باشد. به منظور بهبود روایی از نظرات کارشناسان و صاحب‌نظران امور مشارکت و توسعه روستایی استفاده شد و برای سنجش پایایی از آلفای کرونباخ استفاده گردید که مقدار آلفای کرونباخ ۰/۹۲ گردید محاسبه گردید که بر اساس نظر پدهازور پذیرفتنی می‌باشد (pedhazur, 1982). جهت تعیین متغیر وابسته از متغیر ترکیبی حاصل از چهار بعد مشارکت یعنی مشارکت در سطوح آگاهی، برنامه‌ریزی، اجرا و ارزیابی بدست آمد.

نتایج

مشارکت در سطح آگاهی

نتایج پژوهش در مورد مشارکت در سطح آگاهی از شبکه آبیاری و زهکشی که بیانگر تجارب دیداری افراد و وقوف آنها به ویژگیهای طرحهای اجرا شده است و در جدول (۱) مشاهده می‌شود بدین صورت است که تنها ۳/۸۹ درصد پاسخگویان آگاهی خیلی کمی

از طرحهای شبکه آبیاری و زهکشی اجرا شده داشتند و بیش از ۵۲ درصد پاسخگویان از آگاهی بالایی برخوردار بودند.

جدول ۱ توزیع فراوانی مشارکت پاسخگویان در سطح آگاهی از طرحهای شبکه آبیاری و زهکشی

مشارکت در آگاهی	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
خیلی کم	۷	۳/۸۹	۳/۸۹
کم	۲۵	۱۳/۸۹	۱۷/۷۸
متوسط	۶۳	۳۵	۵۲/۷۸
زیاد	۴۹	۲۷/۲۲	۸۰
خیلی زیاد	۳۶	۲۰	۱۰۰

مشارکت در سطح برنامه ریزی و تصمیم گیری

مشارکت در سطح برنامه ریزی و تصمیم گیری طرحهای شبکه آبیاری و زهکشی با هدف تأثیرگذاری و داشتن سهمی در برنامه ریزی آن طرحها مورد نظر می باشد. در این زمینه، همانطور که در جدول (۲) نشان داده شده است، بیانگر آن است که مشارکت پاسخگویان در این سطح نسبتاً پایین می باشد. بطوری که حدود دو سوم جامعه مشارکت متوسط به پایینی داشته اند (۶۸/۸۸٪)

جدول ۲ توزیع فراوانی مشارکت پاسخگویان در سطح برنامه ریزی و تصمیم گیری طرحهای شبکه آبیاری و زهکشی

مشارکت در تصمیم گیری و برنامه ریزی	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
خیلی کم	۹	۵	۵
کم	۴۶	۲۵/۵۵	۳۰/۵۵
متوسط	۶۹	۳۸/۳۳	۶۸/۸۸
زیاد	۳۴	۱۸/۸۹	۸۷/۷۸
خیلی زیاد	۲۲	۱۲/۲۲	۱۰۰

مشارکت در سطح اجرا

منظور از مشارکت در سطح اجرا، شرکت داشتن جامعه از طریق کمک مالی و کمکهای خدماتی و تأمین نیروی انسانی مورد نیاز می باشد. یافته ها نشان می دهد که مشارکت افراد در این سطح بسیار پایین می باشد. بطوری که بیش از ۶۲ درصد پاسخگویان مشارکت کم تا خیلی کمی داشته اند و تنها کمتر از ۲۰ درصد جامعه مشارکت زیاد تا خیلی زیادی داشته اند (جدول ۳)

جدول ۳ توزیع فراوانی مشارکت پاسخگویان در سطح اجرای طرحهای شبکه آبیاری و زهکشی

مشارکت در اجرا	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
خیلی کم	۶۸	۳۷/۷۸	۳۷/۷۸
کم	۴۵	۲۵	۶۲/۷۸
متوسط	۳۳	۱۸/۳۳	۸۱/۱۱

۹۲/۷۸	۱۱/۶۷	۲۱	زیاد
۱۰۰	۷/۲۲	۱۳	خیلی زیاد

مشارکت در سطح ارزشیابی

منظور از مشارکت افراد در سطح ارزشیابی حاکی از احساس رضایت و خشنودی افراد از طرحهای شبکه آبیاری و زهکشی و مفید بودن و تأثیرگذاری مثبت آن طرحها بر زندگی افراد می باشد. یافته های جدول (۴) نشان می دهد که کمتر از یک چهارم پاسخگویان در این زمینه احساس خرسندی و رضایت نداشته اند و بیش از ۵۳ درصد آنان از خرسندی بالا و خیلی بالایی برخوردار بوده اند.

جدول ۴ توزیع فراوانی مشارکت پاسخگویان در سطح رضایت و ارزشیابی از طرحهای شبکه آبیاری و زهکشی

مشارکت در رضایت و ارزشیابی	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
خیلی کم	۸	۴/۴۴	۴/۴۴
کم	۳۴	۱۸/۸۹	۲۳/۳۳
متوسط	۴۲	۲۳/۳۳	۴۶/۶۶
زیاد	۵۷	۳۱/۶۷	۷۸/۳۳
خیلی زیاد	۳۹	۲۱/۶۷	۱۰۰

مشارکت کل

منظور از مشارکت کل، ترکیب سطوح چهارگانه مشارکت در سطح آگاهی، برنامه ریزی، اجرا و ارزیابی می باشد که از طریق هم ارزی کردن و جمع بندی گویه های مربوطه حاصل شده است. یافته نشان از این می دهد که بیشترین فراوانی مربوط به طبقه مشارکت متوسط می باشد

جدول ۵ توزیع فراوانی مشارکت پاسخگویان در طرحهای شبکه آبیاری و زهکشی

مشارکت	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
خیلی کم	۱۲	۶/۶۷	۶/۶۷
کم	۴۹	۲۷/۲۲	۳۳/۸۹
متوسط	۶۷	۳۷/۲۲	۷۱/۱۱
زیاد	۳۷	۲۰/۵۵	۹۱/۶۷
خیلی زیاد	۱۵	۸/۳۳	۱۰۰

بحث و نتیجه گیری

به علت عدم توانایی و نارسایی نهادی بسیاری از سازمانهای دولتی مسئول منابع آب، اغلب تاسیسات آبیاری و زهکشی در کشورهای در حال توسعه روز به روز مستهلک شده و دولتها نیز به علت مشکلات مالی، قادر به سرمایه گذاری در احداث و تعمیر و نگهداری این تاسیسات نمی باشند

مشارکت دادن مردم و گروه‌های محلی در بهره برداری و احداث شبکه های آبیاری به عنوان یک راه حل مقبول برای حل این مشکلات پذیرفته شده است اما به دلایل مختلف جلب مشارکت مردم با مشکلاتی مواجه شده است در این بین از اواخر دهه ۸۰ میلادی کشورهای نظیر ترکیه - مکزیک، کلمبیا، آمریکا، فیلیپین، زلاندنو، اندونزی، چین، هندوستان، سریلانکا، نپال، آرژانتین و هندوستان و غیره سیاست ایجاد انگیزه و تشویق کشاورزان برای مشارکت در امر بهره برداری و نگهداری را پیش بینی و اجرا نموده اند و به موفقیت‌هایی نیز دست یافته اند.

مشارکت کشاورزان در قلمرو مدیریت آبیاری بیانگر نقش مهم و اساسی مصرف کنندگان آب در تصمیم گیرها است و فراتر از مشورت صرف تلقی می شود اینگونه مشارکتها نشانگر نقش فعال و تعیین کننده استفاده کنندگان از شبکه ها در همه گستره های مدیریت آب و آبیاری است و خطوط پیوند با آینده و گذشته سیستم مدیریت اصلی در کشاورزی و فعالیتهای زراعی را روشن سازد با توجه به ضعف بنیه مالی کشاورزان برای مشارکت در شبکه آبیاری و زهکشی پیشنهاد می شود که بانک کشاورزی با ارائه وام های کم بهره به تمامی کشاورزان امکان مشارکت آنها را افزایش دهد تا نسبت به طرحها احساس مسئولیت نمایند

منابع

- ۱- عزیزی خالخیلی، طاهر (۱۳۸۶) سازه های موثر بر مشارکت کشاورزان در مدیریت آبیاری، مورد مطالعه : شبکه آبیاری سد درودزن، پایان نامه کارشناسی ارشد رشته ترویج و آموزش کشاورزی دانشگاه شیراز
- ۲- کلاتری، خلیل. (۱۳۸۲). پردازش و تحلیل داده ها در تحقیقات اجتماعی و اقتصادی. انتشارات شریف. تهران.
- ۳- منصورفر، کریم. (۱۳۷۹). جزوات درس آمار اجتماعی برای دانشجویان کارشناسی ارشد توسعه روستایی. دانشکده کشاورزی. دانشگاه تهران. تهران.
- ۴- حیدریان، س. (۱۳۸۲) انتقال مدیریت : روش ها، موانع و راهکارها، کارگاه مشارکت آب بران در مدیریت شبکه های آبیاری ، کمیته ملی آبیاری و زهکشی ایران
- ۵- صلواتی، محمد حسن (۱۳۷۷) بررسی مشارکت کشاورزان در بهره برداری از تاسیسات آبی در سطح آب منطقه ای غرب، پایان نامه کارشناسی ارشد، موسسه تحقیقات و آموزش مدیریت وزارت نیرو
- ۶- کمیته ملی آبیاری و زهکشی ایران (۱۳۸۴) مجموعه مقالات چهارمین کارگاه فنی مشارکت کشاورزان در مدیریت شبکه های آبیاری و زهکشی ، کمیته ملی آبیاری و زهکشی ایران شماره ۱۰۱
- ۷- امیری اردکانی، ل. و زمانی، غ. (۱۳۷۷). «اهمیت مشارکت روستاییان در فرآیند برنامه ریزی و مدیریت پروژه، بمنظور شتاب توسعه روستایی» مجموعه مقالات اولین سمینار علمی ترویج منابع طبیعی. امور دام و آبزیان. جلد اول. تهران: ۹۶-۷۹.
- ۸- نجفی، ب. (۱۳۷۸) «مدیریت آبیاری مشارکتی: مفاهیم، چارچوب و تجربیات جهانی» مجموعه مقالات اولین گردهمایی علمی و کاربردی اهمیت مدیریت شبکه های آبیاری و زهکشی «تهران: موسسه پژوهش های برنامه ریزی و اقتصاد کشاورزی، ۷۹-۶۳.

- 9- Campbell,B.M 2003).Raising to the challenge of poverty and environmental sustainability :towards conceptual and operational framework for INRM.keynote paper for CP formulation workshop.
- 10- Pedhazur,e.j.(1982),Multiple Regressions in Behavioral Research: Explanation and Predication.Newyork,Hoh,Reinhart&Winston
- 11-chandran,R.(1997),"participatory research in agriculture". Employment News.vol.22,no.37,pp.225-265
- 12-Chilima,G;Nkhoma,B.;charul,G.and mulwafa,w.(2001),community based management approach in the management of water resource by different organization in the lake chilwa basin molawi "university and Government Report.
- 13-(IIMI)(1993b).Annual report 1992.colomb:srilanka,international irrigation Management Institute.
- 14-World Bank.(1996).The Economic Development Institute ,Proceedings of the Second International Seminar on Participatory Irrigation Management.Antalya,Turkey,April 10-17.

Analyzing farmers' participation in the irrigation and drainage network of Jiroft Township

Amir Sharifi, Saeed Gholamrezaee

Abstract

The purpose of this study is to analyze factors affecting farmers' participation in the irrigation and drainage system under Jiroft dam. The study enjoys applied research and in terms of degree of control and supervision of field type, employs a correlation method. Statistical population includes farmers from villages having lands under irrigation and drainage network of Jiroft dam. Totally 46 villages adopted whose individuals composed a sample size of 180 people. Measurement tool of this study was a questionnaire. Validity and reliability of the questionnaire were confirmed by experts and researchers of participation and rural development fields. Cronbach's Alpha used to measure reliability with 20 questionnaires at initial survey calculated at 0.92, indicating an acceptable level of reliability. Results indicate that levels of rural participation in financial area are "very low", in providing manpower for reconstruction of infrastructures stand at "medium" and in the field of decision-making and planning, seem "Medium". Finally, based on findings, several suggestions are made for improving rural farmers' participation in irrigation network.

Keywords: Water resources, Participation, Farmer, Jiroft